

Plan van Aanpak

Ondermijning Leeuwarden

Kenmerk: 2024-150559

Juli 2024

Voorwoord

Ondermijnende criminaliteit vormt een groeiend probleem in onze samenleving. Ook in Leeuwarden is ondermijning een serieus probleem. Incidenten zoals drugsdealers die op klaarlichte dag hun activiteiten uitvoeren, hennepkwekerijen in een straat, prostitutiepanden die zich in woonwijken vestigen, intimidatie van jongeren om klusjes te doen voor criminelen, geweldsincidenten, zorgfraude, verloedering van panden en zelfs compleet ingerichte drugslaboratoria voor de productie van crystal meth. Het zijn voorbeelden van deze zorgwekkende ontwikkeling. De gevolgen van ondermijning treffen met name onze meest kwetsbare burgers, kwetsbare wijken en geïsoleerde plekken in het landelijk gebied. Waar criminelen veel geld verdienen aan ondermijnende criminaliteit, dragen onze burgers de gevolgen. We willen een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken of recreëren in de gemeente Leeuwarden. Hiervoor werkt de gemeente Leeuwarden samen met haar partners aan het voorkomen, signaleren en aanpakken van overlast, onveiligheid, criminaliteit en ondermijning.

Het is van cruciaal belang dat wij als gemeente krachtig optreden tegen deze ondermijning van onze samenleving door criminaliteit. Criminelen maken voor hun illegale activiteiten vaak gebruik van legale bedrijven en diensten, waardoor de onderwereld zich nestelt in de bovenwereld. Zo wordt de integriteit van onze samenleving aangetast. Gemeenten verlenen belangrijke diensten waar de inwoners belang bij hebben. Maar criminele organisaties kunnen dezelfde diensten ook voor verkeerde doelen gebruiken. Ongewild kan een gemeente zo criminele organisaties faciliteren. Criminelen hebben bijvoorbeeld identiteitsdocumenten nodig, ze kopen en verkopen vastgoed en sommigen houden zich bezig met zorgfraude. De meest kwetsbaren in onze gemeente zijn maar al te vaak het eerste slachtoffer. Door oplettend handelen kan de gemeente tegengaan dat criminaliteit zich nestelt. Dat vergt een forse inspanning die de hele gemeentelijke organisatie beslaat. Het tegengaan van ondermijning is geen taak die uitsluitend hoort bij de afdeling juridische- en veiligheidszaken bij de gemeente. Daarom worden de extra middelen die de gemeenteraad ter beschikking heeft gesteld bij diverse afdelingen ingezet om ondermijning effectief tegen te gaan. Van de gemeentelijke organisatie wordt veel gevraagd. Aan de ene kant wil de gemeente vertrouwen geven aan haar burgers en snelle en effectieve diensten verlenen, maar aan de andere moet de gemeente de juiste scherpste hebben om ondermijning te herkennen en aan te pakken. Dat is soms een spanningsveld.

De aanpak van ondermijning is een zich snel ontwikkelend beleidsterrein. De gemeente werkt daarin nauw samen met andere partners. Voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit is dat nodig: overheidsinstanties (en de private sector) die samen optrekken. De burgemeester is lid van diverse landelijke overleggen op dit terrein. Ambtenaren zijn actief betrokken bij landelijke en regionale netwerken. Zo zorgen we er voor dat Leeuwarden steeds de meest actuele ontwikkelingen volgt en innovaties kan toepassen. Een recent voorbeeld is de sluiting door de burgemeester van een makelaarskantoor, omdat de activiteiten die er plaatsvonden een bedreiging voor de openbare orde vormden. Het was voor het eerst dat deze bevoegdheid in Nederland op deze manier is toegepast. Een bestuurlijke maatregel (pand sluiten) in het belang van de openbare orde en veiligheid. Het ministerie van Justitie en Veiligheid schreef een artikel over deze zaak uit Leeuwarden op hun [website](#) en de minister noemde het als voorbeeld tijdens een landelijke congres over ondermijning.

Uiteraard werkt de gemeente bij de aanpak van ondermijning nauw samen met politie en justitie. De bestuursrechtelijke controle en handhaving van de gemeente is het meest effectief in combinatie met de strafrechtelijke handhaving van politie en justitie. In Leeuwarden wordt de aanpak in de justitiële driehoek daarom nauw op elkaar afgestemd, zodat steeds de meest kansrijke aanpak wordt gekozen om onze gemeente veilig en leefbaar te houden voor iedereen. De politie probeert in haar onderzoek verbanden in kaart te brengen en de Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) spelen een belangrijke rol in het bij elkaar brengen van relevante data en die in samenhang te analyseren.

Sybrand Buma

Burgemeester van Leeuwarden

1) Inleiding

Criminele netwerken maken misbruik van personen in kwetsbare situaties. Ook in Leeuwarden gebeurt dat. De sociale kwetsbaarheden van onze inwoners worden misbruikt door criminelen, puur voor eigen gewin. Zo wordt er in ruil voor woonruimte, drugs of schuldsanering, om wederdiensten gevraagd. Dat kan gaan om drugshandel, het verrichten van (te) goedkope arbeid, meehelpen aan hennepsteelt of illegale prostitutie. Dit tolereren we niet. We pakken ondermijnende criminaliteit aan en de schadelijke effecten door georganiseerde criminaliteit beperken en voorkomen we. Tegelijkertijd zien we dat we onze aanpak moeten intensiveren en verbreden.

In 2023 is de veiligheidsagenda 2023-2026 vastgesteld door de gemeenteraad Leeuwarden. Hierin is het thema “verkleinen van de speelruimte voor ondermijnende criminaliteit” geprioriteerd. De ambitie is om meer aan de voorkant van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit te acteren, in plaats van de meer incident gestuurde aanpak die nu vaak wordt ingezet. Naar aanleiding van het rioolwateronderzoek naar drugs en het onderzoeksrapport Leeuwarder Ondermijning door *Tops en Van der Torre* volgen er aanbevelingen ter bevordering van de aanpak van ondermijning. Uit het ondermijningsonderzoek komt naar voren dat de aanpak van ondermijning alleen effectief kan worden wanneer ondermijning als meer dan alleen een veiligheidsprobleem wordt gezien. Ondermijning is een maatschappelijk en sociaal vraagstuk en vraagt daarmee om een organisatiebreed perspectief, met een aanpak die een stevige structuur en betrokkenheid kent.

Georganiseerde criminaliteit en ondermijning

Met de term ‘ondermijning’ worden met name de schadelijke effecten die georganiseerde criminaliteit heeft op de lokale samenleving bedoeld: op de leefbaarheid in wijken en op het leven van (kwetsbare) inwoners. Denk daarbij aan misstanden in de vastgoedwereld waardoor kwetsbare inwoners in verloederde panden wonen, al dan niet in combinatie met zorgtrajecten. Of onder druk worden gezet om woonruimte beschikbaar te stellen aan criminelen en vanwege afhankelijkheid van huisvesting hier moeilijk weerstand aan kunnen bieden. Denk aan jongeren in armoede die worden verleid om een klusje te doen voor veel geld, maar vervolgens niet meer uit die criminele wereld kunnen komen. Maar ook het ontstaan van gevaarlijke situaties door drugslabs of hennepkwekerijen in woonwijken of op bedrijventerreinen. De gemeente kan maatregelen nemen om deze situaties zo veel mogelijk te voorkomen en te beëindigen. De opsporing en vervolging van georganiseerde criminaliteit is een taak voor politie en OM. Deze organisaties hebben hiervoor bijzondere bevoegdheden.

Uit het coalitieakkoord 2022-2026

“Ondermijning is een groeiend probleem dat onze samenleving bedreigt. Denk aan de criminele netwerken die actief zijn rond drugshandel, mensenhandel en in vastgoed. De aanpak hiervan vraagt steeds meer aandacht. Dit soort criminaliteit en overlast is van invloed op het veiligheidsgevoel van inwoners en tast de fundamenten van de rechtsstaat aan. Hier komen extra middelen en formatie voor beschikbaar.”

Uit de Veiligheidsagenda

“De strijd tegen ondermijnende criminaliteit is er een van de lange adem. De afgelopen jaren heeft het thema ondermijnende criminaliteit een steeds grotere rol gekregen op zowel de nationale, regionale, als lokale agenda. Als ambities heeft de gemeente Leeuwarden gesteld om 1) meer aan de voorkant van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit te willen komen, 2) te bouwen aan een weerbare gemeentelijke organisatie en samenleving en 3) de bestuurlijke maatregelen in het kader van ondermijning te intensiveren in zowel preventieve als repressieve zin.

Het verder intensiveren van de aanpak van ondermijning wordt benadrukt in de Veiligheidsagenda. Hierbij kan gedacht worden aan het uitbreiden van de inzet van de Wet Bibob (integriteitsonderzoek) en het intensiveren van integrale controles om illegale activiteiten tegen te gaan.

In de Veiligheidsagenda 2023-2026 (en in het verlengde daarvan: het uitvoeringsprogramma 2023-2024) zijn reeds prioriteiten en lopende uitvoeringsplannen opgenomen, waaronder de aanpak van ondermijning. Binnen de aanpak van ondermijning worden thema's als drugscriminaliteit, aanpak van misstanden in de vastgoed en vastgoedfraude, en de aanpak van misstanden in de zorg geprioriteerd. Het onderliggend plan staat hier niet los van, evenmin van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, het programma Preventie met Gezag en de Regiodeal. Van belang is de integraliteit en de multidisciplinaire aanpak bij de uitvoering."

Aanbevelingen Ondermijningsrapport

Ondermijnende criminaliteit op lokaal niveau vormt één van de grootste bedreigingen voor een eerlijke en rechtvaardige samenleving. Het zijn vaak de kwetsbare inwoners van de gemeente die het slachtoffer worden van ondermijnende criminaliteit. Het onderzoeksrapport 'Leeuwarder Ondermijning' laat zien dat de gemeente Leeuwarden voor een belangrijke opgave staat bij de aanpak van ondermijning.¹ Uit het onderzoeksrapport komen de volgende aanbevelingen:

1. *Capaciteitsuitbreiding is nodig binnen de sector JVZ.* Gepaste handhaving, uitbreiding van Bibob-toetsing, verbeteren van de kansen en sociale veiligheid van kwetsbare inwoners.
2. *Er is behoefte aan boa's die zich kunnen specialiseren in elementen van de ondermijningsaanpak* (controle van bedrijfspanden, toezicht en handhaving binnen de criminogene branches.
3. *Er dient gemeentebreed te worden geïnvesteerd in de aanpak van misstanden in de vastgoedwereld.*
4. *Het is belangrijk dat condities worden gecreëerd voor toereikende en resultaatvolle zorgtrajecten.*

Het zijn randvoorwaarden die met de eigen organisatie te maken hebben, om weerbaar te zijn tegen criminaliteitsinvloeden van buitenaf.

In dit plan ligt de opzet voor de aanpak van ondermijning voor de komende vier jaren, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen korte, middellange en lange termijn. Op basis van onze ervaring en expertise (op basis van actualiteiten, onderzoeken en bereikte resultaten), in combinatie met de opgehaalde input van de gemeenteraad en externe partners, is het plan tot stand gekomen.²

¹ E. van der Torre, P. Tops & T. Jongepier - [Leeuwarder Ondermijning](#): een bestuurskundig-criminologische analyse (2023).

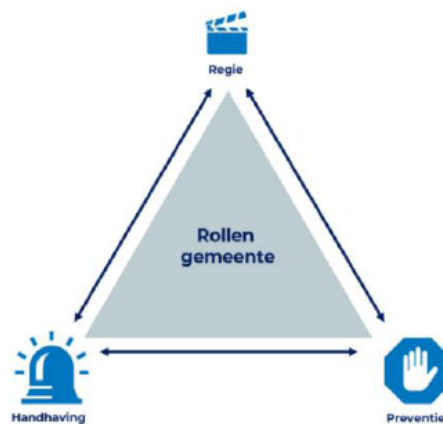
² [Motie raad ondermijning](#)

2) De regierol van de gemeente

Het ondermijningsrapport geeft voldoende aanleiding om een stevige aanpak te formuleren. Ondermijning aanpakken vraagt om het maken van keuzes en het voeren van regie op de uitvoering. De gemeente is regiehouder voor de aanpak van ondermijning en zoekt daarbij nadrukkelijk de samenwerking met diverse partners. Door een intensieve samenwerking met onder andere inwoners, ondernemers, Politie, Openbaar Ministerie, RIEC, Belastingdienst en de gemeenten om ons heen, kunnen wij ondermijning effectief aanpakken.

De regierol houdt in dat de gemeente:

- Inzicht heeft in zowel activiteiten als de factoren die onze gemeente aantrekkelijk maken voor criminelen;
- In afstemming met partners maatregelen vaststelt en zorg draagt voor de uitvoering daarvan;
- In afstemming met partners prioriteiten stelt in de aanpak;
- De interne- en externe samenwerking in goede banen leidt;
- Waarborgt dat alle betrokken partijen, zowel intern als extern, voldoende bijdragen aan de aanpak.

Naast de regierol heeft de gemeente de mogelijkheid om met een bestuurlijke aanpak barrières op te werpen. Deze gemeentelijke aanpak vindt vooral plaats via bestuursrechtelijke weg. De gemeente kan handhaven door (bestuursrechtelijke) belemmeringen op te werpen en maatregelen te nemen tegen kwaadwillende personen en organisaties. Dit kan door het gebruik van specifieke bestuurlijke instrumenten (zoals de wet Bibob, art. 13b Opiumwet, de Woningwet, Omgevingswet, Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), de Wet goed verhuurderschap en de APV), het inzetten van toezicht, controle en handhaving. Aanvullend kan de gemeente werken aan de actieve ontwikkeling van preventief beleid (bijv. ontmoediging van drugsgebruik en bewustwording van de criminele wereld die schuilt achter recreatief drugsgebruik).

Alle betrokken (overheid)partners kunnen met de gezamenlijke aanpak beter zicht krijgen op ondermijning. Door samen te werken en criminele netwerken en hun illegale bedrijfsprocessen goed in beeld te brengen, wordt duidelijk waar en hoe het beste kan worden ingegrepen.

3) Onze Norm

We pakken de ondermijnende criminaliteit aan. De schadelijke effecten veroorzaakt door georganiseerde criminaliteit gaan we beperken en voorkomen. We willen voorkomen dat onze (kwetsbare) inwoners en ondernemers slachtoffer worden. Als gemeente staan we voor een complexe opgave, daarbij is onze interne en externe samenwerking onmisbaar.

De norm is dat de gemeente Leeuwarden geen ondermijning accepteert. We gaan ondermijning niet uitbannen. Wel kunnen wij perspectief bieden en grenzen stellen waarbij preventie en repressie samengaan. Wij streven naar een veilige omgeving waarin criminelen geen kans hebben. Veiligheid en leefbaarheid staan voorop in Leeuwarden.

Voor de aanpak van ondermijning in de gemeente Leeuwarden zijn een viertal doelen geformuleerd die we willen behalen in de komende drie jaar (2027). Voor deze periode zijn er financiële middelen beschikbaar gesteld. Het gaat om de volgende doelen:

- 1) *Het versterken van de bestuurlijke en ambtelijke weerbaarheid:*
 - Het vergroten van de bewustwording en weerbaarheid (bestuurlijk en ambtelijk).
 - Borging van de aanpak van ondermijning binnen de organisatie.
 - Handelingsperspectief bieden voor de afdelingen binnen onze organisatie.
 - Het versterken van de meldingsbereidheid.
- 2) *Stimuleren van een weerbare samenleving*

Een weerbare samenleving zal leiden tot een afname van criminele kansen en zo voorkomen dat criminelen zich in de gemeente vestigen. Hierdoor worden de schadelijke effecten op onze inwoners en ondernemers beperkt.
- 3) *Meer aan de voorkant van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit komen.*

Het uitgangspunt is dat we een goede informatiepositie hebben. De effectiviteit van maatregelen zijn afhankelijk van degelijke, nauwkeurige en systematische kennis. Door gebruik te maken van beschikbare data en informatie uitwisselen met partners versterken we onze informatiepositie. Op basis hiervan kunnen er keuzes gemaakt worden in zaken die we met prioriteit oppakken en aanpakken.

 - Regie voeren op/ versterken van integrale (keten)samenwerking.
 - Versterken van de informatiepositie.
 - Meld een vermoeden app wordt ingezet waardoor ambtenaren veilig kunnen melden.
- 4) *Bestuurlijke maatregelen intensiveren in zowel preventieve als repressieve zin.*

Bijdragen aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit via bestuurlijke maatregelen en controles. We prioriteren bepaalde thema's om meest effectieve resultaten te behalen.

 - Een adequaat handhavingsinstrumentarium.
 - Aanpakken van factoren die ondermijning faciliteren.
 - Communicatie als effectief middel inzetten.
 - Opzetten van een gemeentelijk Bibob-Bureau: reguliere toepassing van de Wet Bibob op alle beleidsterreinen.

Om deze doelen te behalen voeren we concrete acties en projecten uit. Een aantal zaken kunnen we al op korte termijn doen, terwijl er ook zaken zijn die een langere voorbereiding vergen. We hebben de doelen daarom ingedeeld in korte, middellange en lange termijn.

Korte termijn (heden - oktober 2024)

- ☐ Hotspot interventies: directe acties in wijken met hoge criminaliteitscijfers
- ☐ Bewustwordingscampagnes: Voortlichting aan ambtenaren en/of bestuur, scholen en professionals.
- ☐ Intensivering uitvoering van Wet Bibob

Middellange termijn (2024 - 2027)

- ☐ Oprichten Bibob-Bureau
- ☐ Structurele samenwerking: oprichten van een taskforce/unit Leeuwarden
- ☐ Aanpakken van factoren die ondermijning faciliteren

Lange termijn (>2027)

- ☐ Beleidsverandering: integratie van ondermijning in regulier beleid van de gemeente
- ☐ Borging van de aanpak van ondermijning binnen de gemeentelijke organisatie
- ☐ Onderwijscurriculum: invoeren van bewustwordingsmodules over ondermijning in scholen en hogescholen

4) Bewustwording en organisatieontwikkeling

We willen een weerbare gemeente zijn tegen ondermijning. Hiervoor is het nodig om zo sterk mogelijk ingericht te zijn op het voorkomen van risico's dat we (onbewust) ruimte bieden voor ondermijning. Er zal worden ingezet op het vergroten van de kennis van en bewustwording over het thema ondermijning binnen onze organisatie. Medewerkers van verschillende afdelingen weten wat ondermijning is, op welke manier zij het kunnen tegenkomen in hun werk en hoe ze op dergelijke momenten kunnen handelen. Deze bewustwording en weerbaarheid worden stevig in de organisatie verankerd. Hetzelfde geldt voor bestuurders, raads- en commissieleden.

Wat gaan we doen?	Wat willen we bereiken?	
Uitkomsten van de ondermijningsbeelden (in beperkte vorm) delen met de gehele organisatie	De organisatie is op de hoogte van wat er zich afspeelt op het gebied van ondermijning binnen Leeuwarden.	
Organiseer een bewustwordings- en weerbaarheidsprogramma voor de organisatie	Door als gemeente zelf regelmatig bewustwordingssessies te organiseren, blijft er continu aandacht voor (de aanpak van) ondermijning en kunnen meer medewerkers van verschillende afdelingen betrokken worden.	
Aandacht besteden aan bewustwording en weerbaarheid bij de gemeenteraad en het college	Bewustwording rondom ondermijning begint bij het bestuur. Daarom is het goed om hier extra aandacht aan te besteden. Daarnaast is van belang dat dieper wordt ingegaan op tegenstrijdige belangen die kunnen ontstaan bij contact met ondernemers en de besluitvorming, bijvoorbeeld bij de afweging van economische- tegenover veiligheidsbelangen.	
Borging van de opgave 'aanpak van ondermijning' in de gehele organisatie	Ondermijning en de aanpak hiervan raakt alle afdelingen. Borg het thema binnen alle afdelingen, om zo een gedeelde verantwoordelijkheid te creëren. Op deze manier kan de verbinding tussen de verschillende afdelingen in de werkorganisatie worden gelegd.	

5) Stimuleren van een weerbare samenleving

Naast een weerbare organisatie is het ook belangrijk dat we het bewustzijn in de samenleving vergroten. We gaan bouwen aan een weerbare samenleving. Dit doen wij door bijvoorbeeld campagnes op te zetten, inwoners en ondernemers te informeren en aan te moedigen om verdachte activiteiten te melden. Ook gaan we aandacht besteden aan een (preventieve) aanpak van ondermijning in bijvoorbeeld het onderwijs. Op deze manier willen we jongeren de tools te geven om bewust te zijn van ondermijnende criminaliteit en weerbaarder te worden tegen de verleiding om snel en veel geld te verdienen met criminaliteit. Het versterken en vergroten van het netwerk ten behoeve van de aanpak van ondermijning zal van belang zijn. We gaan hierin de samenwerking zoeken en door ontwikkelen met andere overheden, zoals het RIEC.

Wat gaan we doen?	Wat willen we bereiken?	
Campagnes Meld Misdaad Anoniem	Bewustwording vergroten door middel van bewustwordingscampagnes gericht op verschillende doelgroepen.	
Deelname Week van de Veiligheid en voorlichtingsactiviteiten	Bewustwording vergroten onder inwoners en ondernemers, bijvoorbeeld door deel te nemen aan de Week van de Veiligheid en andere voorlichtingsactiviteiten (zoals de ondermijningscontainer) op te zetten.	
Ondersteunen van lokale initiatieven	Ondersteuning bieden aan en samenwerken met de dorp- en wijkpanels, bijvoorbeeld door het voorzien van informatie omtrent ondermijning of initiatieven faciliteren zoals een voorlichting over veiligheid of weerbaarheid.	
Meldingsbereidheid vergroten	Fysieke, zichtbare aanwezigheid van de overheid en laten zien dat de overheid een voor burgers betrouwbare partner is. Bewoners en ondernemers zijn de ogen en oren van de samenleving. Faciliteer de manieren waar signalen van ondermijning gemeld kan worden, bijvoorbeeld via het MOL of MMA.	
Weerbaarheid bedrijven	Inzetten op bewustzijn en weerbaarheid van ondernemers. Dit kan via voorlichtingsbijeenkomsten of investeren in bestaande netwerken zoals ondernemersverenigingen of via het KVO (Keurmerk Veilig Ondernemen).	
Preventie op scholen	We zetten in op voorlichting over de criminele (onder) wereld en het versterken van het netwerk rondom jongeren. Bewustwording en weerbaarheid is een investering voor nu en later. Hierbij ook de samenwerking opzoeken met PmG.	
Preventie op (sport)verenigingen	Inzetten op bewustzijn van ondermijning.	
Preventieprogramma Jeugd	We zetten in op samenwerking met het Sociaal Domein een preventieprogramma op. Hierbij zoeken we ook de samenwerking op met PmG.	
Geldezels aanpak <i>Geldezels zijn personen die hun bankgegevens ter beschikking stellen aan criminelen om gestolen geld weg te laten sluizen. Dit is een misdrijf dat niet alleen criminelen in staat stelt om hun criminele activiteiten uit te kunnen voeren, maar naast de slachtoffers ook de geldezels zelf schade toebrengt.</i>	- Integrale aanpak die zich zowel richt op voorlichting en preventie als op repressie door middel van interventies - Samenwerking met partners - Algemene voorlichting om bewustzijn en risicoperceptie te vergroten (bijv. op scholen en online) - Gericht op jongeren in de leeftijd van 12 tot 27 jaar. - Sociale ondersteuning bieden	
Weerbaar maken van bedrijventerreinen	- Verken samenwerking met het Platform Veilig Ondernemen. - Inzetten op bewustwording en weerbaarheid bij ondernemers.	

6) Informatiepositie

We willen meer aan de voorkant van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit komen, in plaats van een incident gestuurde aanpak. Hiervoor willen wij onze informatiepositie verbeteren. Dit vraagt om een fenomeengerichte benadering. De thema's vragen onze aandacht en we willen de ondermijnende criminaliteit hierin aanpakken. De informatiepositie is het uitgangspunt voor een integrale aanpak van ondermijning. Op deze manier kan de gemeente uitvoering geven aan de regierol. Door samen te werken met partners wordt de informatiepositie versterkt.

Wat gaan we doen?	Wat willen we bereiken?	
Intensivering Casustafel Ondermijning <i>De casustafel wordt gebruikt om concrete signalen van ondermijning te bespreken en verder te analyseren, om een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen. Dit gebeurt conform het privacyprotocol.</i>	- Via de casustafel versterken we de informatiepositie van de gemeente. - In samenwerking met het RIEC wordt gekeken hoe de casustafel signalen optimaler kan oppakken. - Stakeholders betrekken.	
Houd rekening met veilig (en mogelijk anoniem) melden	Het is van belang dat de veiligheid van de melder gewaarborgd wordt. Voor medewerkers die anoniem willen melden kan de mogelijkheid onderzocht worden om de melding anoniem te maken. Om volledige anonimiteit te garanderen kan de gemeente de melder ook doorverwijzen naar Meld Misdaad Anoniem.	
Richt een gemeentelijk punt in voor signalen over ondermijning	Ambtenaren kunnen signalen hebben over personen, bedrijven of locaties die van belang kunnen zijn in de aanpak van ondermijning. Deze signalen zijn waardevol. Ze vormen belangrijke input voor de informatiepositie en kunnen de start zijn voor een casusaanpak. Het is echter essentieel dat ambtenaren weten waar ze terecht kunnen met hun signalen. Dit is mogelijk via diverse manieren, waaronder de Meld een Vermoeden app, met inachtneming van de privacywetgeving.	
Inzet van de Regiodeal voor de aanpak van ondermijning in het buitengebied	Samen met de gemeenten Waadhoeke en Harlingen participeren we in de Regiodeal. Voor Leeuwarden ziet dit op het buitengebied in het noordwestelijke deel van de gemeente. Ondermijning is een onderdeel van de Regiodeal en bestaat o.a. uit een verdiepend onderzoek naar ondermijnende criminaliteit in het gebied. De uitkomsten van dit onderzoek moeten richting en invulling geven aan de verschillende projecten die we binnen de Regiodeal uitvoeren, te weten: - Regionale samenwerking in controles - Jonge aanwas - Innovatieve projecten in de havens	
Onderzoek bedrijventerreinen en potentiële criminele bedrijvigheid	- In kaart brengen welke bedrijventerreinen kwetsbaar zijn voor ondermijning in samenwerking met het RIEC. - Verken de samenwerking met Platform Veilig Ondernemen ten behoeve van publiek-private samenwerking.	
Onderzoek buitengebied en potentiële criminele bedrijvigheid	In kaart brengen hoe ons buitengebied eruitziet en welke risico's en kwetsbaarheden er zijn voor ondermijning. Dit doen we in samenwerking met het RIEC.	

Verbinding met Preventie met Gezag/ Leeuwarden Oost	Intensivering van de samenwerking binnen de aanpak van ondermijning.	
Waarborgen Friese Norm	Gezamenlijk met de Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân, is de intentieverklaring Friese Norm opgesteld, hierin zijn ambities gesteld met betrekking tot de aanpak van ondermijning op regionaal niveau. Verkennen hoe we regionaal de Friese Norm willen waarborgen in de toekomst.	
Structureel rioolwateronderzoek	In 2023 is er een rioolwateronderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek voor de komende drie jaren structureel laten uitvoeren.	
Publiek-private samenwerking	Betrekken van private partners zoals poortwachters.	
Regionale en Nationale samenwerking	Verkenning van verdere intensivering regionale en landelijke samenwerking met overheidsinstanties.	
Lobbyen voor veranderingen	Actief lobbyen bij de landelijke overheid voor gepaste wet- en regelgeving ten behoeve van de aanpak van ondermijning.	
Continue evaluatie	Regelmatige evaluatie van de voortgang en effectiviteit van de maatregelen.	

7) Intensiveren van de bestuurlijke aanpak

De inzet van bestuurlijke maatregelen stelt de gemeente in staat om criminele activiteiten te verstoren, de ondermijnende invloed uit te schakelen en zo uiteindelijk uit de gemeente te weren.

Bestuurlijk instrumentarium Leefbaarheid en Veiligheid

In Leeuwarden komen met enige regelmaat onwenselijke situaties voor met betrekking tot ondermijning. Ook is er soms sprake van schrijnende sociale situaties. Dit heeft impact op de leefbaarheid en de veiligheid in de wijken. De aanpak van dergelijke situaties vindt plaats vanuit verschillende perspectieven: soms vanuit veiligheid (drugspanden), soms vanuit bouw- en wonentoezicht (verloedering panden). Daarnaast kan er sociale ondersteuning worden ingezet. Op deze situaties is verschillende wet- en regelgeving van toepassing die per wet bepaalde bevoegdheden en instrumentarium regelt.

Een bredere en intensievere toepassing van de Wet Bibob

De Wet Bibob biedt de mogelijkheid om bij bepaalde vergunningaanvragen uitgebreid integriteitsonderzoek te doen. Bij een dergelijk onderzoek wordt de persoon of het bedrijf dat met de gemeente zaken wil doen, gescreend op risico's op misbruik van de gevraagde vergunning of subsidie voor criminele activiteiten. Als er een dergelijk risico blijkt te zijn, dan kan de gemeente op basis van de Bibob-toetsing de aangevraagde vergunning of subsidie weigeren, of extra voorwaarden stellen. Naast open bronnen, zoals het Kadaster en de Kamer van Koophandel, kunnen ook gesloten bronnen worden geraadpleegd (Belastingdienst, Justitie, Politie). Dit gebeurt reeds voor enkele vergunningaanvragen.

APV 'Ondermijningsproof' maken

Het aanvullen van onze APV met zogenoemde 'ondermijningsartikelen', zoals de mogelijkheid voor het opleggen van een pandgebonden vergunningsplicht (bijvoorbeeld op panden waaruit veelvuldig overlast is ontstaan en/of er sprake is van verloedering) en de mogelijkheid voor het invoeren van een branche-specifieke vergunningsplicht (bijvoorbeeld voor een specifieke branche in een specifiek gebied waarover signalen van ondermijning bestaan).

Casustafel en uitvoerende slagkracht

De casustafel en extra inzet door toezichthouders worden de operationele slagkracht vanuit de organisatie. De casustafel wordt gebruikt om concrete signalen van ondermijning te bespreken en verder te analyseren, om een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen. Er bestaat reeds een casustafel op zowel lokaal niveau, als in regionaal verband (RIEC). Deze samenwerking is gericht op de daadwerkelijke en consequente aanpak van criminaliteit die de samenleving ondermijnt. Dat doen we waar nodig integraal met partners zoals de politie. Samen kijken we of er sprake is van zaken die niet kloppen en wat we daartegen kunnen doen. Er kunnen bestuurlijke maatregelen genomen worden zoals een pand sluiten of een vergunning intrekken. Waar de casustafel de signalen uitloopt en concreet maakt, kan dit stevig en integraal opgepakt worden in de uitvoering door toezichthouders vanuit diverse beleidsterreinen al dan niet in samenwerking met externe partners. Deze samenwerkingsvorm is er op dit moment nog niet.

Wat gaan we doen?	Wat willen we bereiken?
Bestuurlijk instrumentarium inzichtelijk maken	- Inzichtelijk maken wat het bestuurlijk instrumentarium inhoudt in samenwerking met andere afdelingen en Leeuwarden Oost/ Preventie met Gezag. - Het inzichtelijk maken van daadwerkelijke effecten van bepaald instrumentarium ('levert het op wat we graag willen?' en de benodigde capaciteit om het in te voeren en uit te voeren.

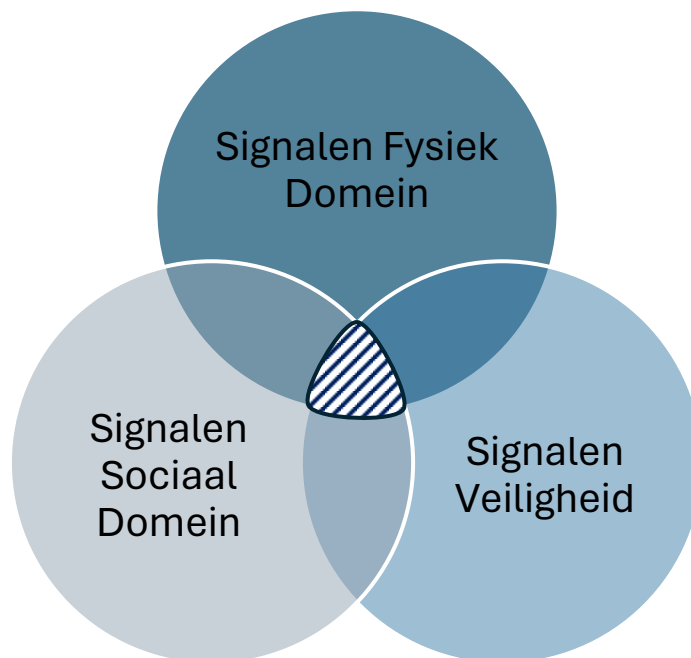

Een bredere en intensievere toepassing van de Wet Bibob: Bibob-Bureau	- Een bredere en intensievere toepassing van de Wet Bibob door een gemeentelijk Bibob-Bureau op te zetten. - Huidige beleidsregels actualiseren. Hiermee willen we de toepassing van de Wet Bibob ook inzetten bij subsidies, aanbestedingen, omgevingsvergunningen en vastgoedtransacties. - Het aantal onderzoeken intensiveren. - De grotere toepassing van de Wet Bibob zal naar onze verwachting een sterke preventieve werking hebben. - Aanbieden van Bibob-cursussen voor medewerkers. - Het inrichten van een Bibob-Bureau. De medewerkers zorgen voor de toepassing en het verloop van Bibob-trajecten.	
APV 'Ondermijningsproof' maken	- Actualiseren van de APV	
Lokale regelgeving inzetten	Aanscherpen van regelgeving indien nodig. Door het aanpassen en aanscherpen van gemeentelijke verordeningen en beleid om sneller en effectiever te kunnen ingrijpen.	
Extra handhavingscapaciteit inzetten	Aanstellen van extra toezichthouders op diverse beleidsterreinen (bijv. bouw en wonen, zorg) en juridische inzet waar nodig.	
Verkennen van de inzet van een gemeentelijk taskforce	- Verkennen van het opzetten van een taskforce voortgezet op basis van de extra handhavingscapaciteit. - Een dergelijk team wordt gevormd uit de interne partners, zoals toezichthouders vanuit fysiek en sociaal domein, handhaving, juridische capaciteit op de achtergrond, OOV, aangevuld met externe partners afhankelijk van de casuïstiek (bijvoorbeeld belastingdienst, politie, GGD, of arbeidsinspectie). - Samen met partners effectieve controles houden zodat de beperkte capaciteit zo efficiënt mogelijk kan worden ingezet.	
Gerichte acties en bestuurlijke controles	- Hiermee laten we zien dat we ondermijning niet accepteren. - Bij hotspots: regelmatige controles in risicogebieden en sectoren (bijv. bedrijventerreinen). - Inspecties van verdachte panden en bedrijven - Intensivering interne en externe samenwerking	

8) Themagericht werken

Om te bezien wat kansrijke interventies zijn voor de aanpak van ondermijning, maken wij daarom onderscheid op diverse thema's. Op basis van onder andere het rapport Leeuwarder Ondermijning en informatie vanuit het RIEC en Zicht op Ondermijning, geven we binnen de aanpak van ondermijning prioriteit aan de thema's drugscriminaliteit, misstanden en fraude in de vastgoedsector, misstanden en fraude in de zorgsector, gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime, en prostitutie en mensenhandel.

De schadelijke effecten van georganiseerde criminaliteit zijn op alle beleidsterreinen terug te vinden. Binnen de aanpak van ondermijning richten wij ons op de vlakken waar op efficiënte wijze, de meeste impact gemaakt kan worden. Signalen met overlap uit het fysiek, sociaal en veiligheidsdomein worden met voorrang opgepakt. In dit hoofdstuk worden de (domein overstijgende) interventies per thema toegelicht.

Drugscriminaliteit

Drugscriminaliteit blijft een fors probleem in onze gemeente. Uit het rioolwateronderzoek uitgevoerd in 2022 blijkt dat Leeuwarden erg hoog scoort op het gebruik van cannabis en cocaïne. Vanwege de grote, negatieve invloed die dergelijke criminaliteit heeft op de veiligheid in onze gemeente, blijven we hier in nauwe samenwerking met politie prioriteit aan geven.

Interventies
Inzet van bestuurlijke bevoegdheden om drugshandel vanuit panden tegen te gaan. Bij de sluiting van een woning houden we uiteraard rekening met de proportionaliteit van het besluit en jurisprudentie.
Inzet van bestuurlijke maatregel last onder dwangsom om de straathandel in drugs te verminderen. Het dealen van drugs op straat zorgt voor overlast en tast de leefbaarheid en het veiligheidsgevoel sterk aan. We zetten de aanpak van dealers op straat door middel van het opleggen van een last onder dwangsom daarom voort.

Actualiseren van het Regionale Henneppconvenant. We actualiseren samen met onze ketenpartners, de politie en het Openbaar Ministerie het convenant: een nieuw drugsconvenant.
 Het doel van het convenant is om gezamenlijk afspraken te maken over de aanpak van drugscriminaliteit.
 In samenwerking met het RIEC wordt een informatiebeeld opgemaakt van het buitengebied.
 Met de uitkomst hiervan bepalen we onze concrete interventies (bijv. inzet van bewustwordings- en weerbaarheid sessies bij agrarische ondernemers)

Misstanden en fraude in de vastgoedsector

Er zijn signalen die wijzen op misbruik van vastgoed in de gemeente Leeuwarden. Zo zijn er het afgelopen jaar in de gemeente makelaars actief geweest in wiens verhuurde panden hennepkwekerijen zijn aangetroffen.

Interventies
Samenwerking verkenning met poortwachters om elkaars aanpak van ondermijning te versterken.
Inzet van campagnes in samenwerking met Meld Misdaad Anoniem met als doel om de bewustzijn en weerbaarheid binnen de vastgoedsector te vergroten.
Onderzoek doen naar de omvang van fraude binnen de vastgoedsector
Intensivering van controles op het juist gebruik van vastgoed (Bestemmingsplan) en controle op de Brp in samenwerking met ketenpartners.
Inzet van de tool spookbewoning ontwikkeld door TNO en VNG.
Toepassing van de Wet Bibob bij vergunningaanvragen en bij gemeentelijke vastgoedtransacties.

Misstanden en fraude in de zorgsector

We willen inzetten op een gezonde zorgsector. Jaarlijks zijn er mensen slachtoffer van fraude en andere misstanden in de zorg. Het gaat vooral om kwetsbare mensen met bijvoorbeeld een verstandelijke beperking, psychische problemen of een verslaving.³

Interventies
<i>Vergroten bewustwording en alertheid rondom zorgfraude</i>
Door betrokkenen mee te nemen in mogelijke signalen en risico's van zorgfraude zullen zij ondermijning gaan herkennen weten wat zij met dergelijke signalen kunnen doen.
<i>Kwaliteitseisen aanscherpen</i>
De gemeente Leeuwarden werkt met een kwaliteitskader waar alle zorgaanbieders (Wmo en Jeugdwet) zich aan moeten houden. Kwaliteitseisen komen ook terug in de overeenkomsten die met aanbieders worden afgesloten. Deze zijn helder en toetsbaar. Indien hier tekortkomingen worden geconstateerd wordt gekeken naar de mogelijkheid om deze te verbeteren. Het kwaliteitskader wordt periodiek geëvalueerd. Hierbij wordt beoordeeld of signalen die eventueel kunnen duiden op fraude voldoende zijn geborgd in het kwaliteitskader.
<i>Integreren van de toepassing van de Wet Bibob in inkoopprocedures binnen Wmo en Jeugdwet:</i>
De Wet Bibob mag toegepast worden bij overheidsopdrachten binnen de Wmo en de Jeugdwet. Hier vallen ondersteuning en hulp onder die of door middel van een aanbesteding zijn ingekocht of die door het afgeven van een subsidie geleverd mogen worden. ⁴
<i>Onderzoek doen naar de omvang van zorgfraude binnen de gemeente.</i>

³ Blijkt uit onderzoek van het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ). + LINK toevoegen

⁴ Ondersteuning en hulp die door bewoners zelf worden ingekocht met behulp van een Persoonsgebonden budget (PGB) valt hier niet onder.

Verkennen of risico's gesignaleerd kunnen worden op basis van beschikbare data, zoals KvK inschrijvingen die niet gericht zijn op de zorgsector, of PGB aanbieders waarvan de budgethouders opvallende mutaties in de budgetten verrichten. Maar ook aanbieders die opvallende jaarrekeningen hebben.

Versterken samenwerking met andere gemeenten in het kader van zorgfraude

Alle Friese toezichthouders Wmo en Jeugdwet nemen deel aan het Fries Platform voor toezichthouders. In dit platform wordt informatie en werkwijzen met elkaar gedeeld. Verken verschillende werkwijzen van andere (niet Friese) gemeenten en neem dit mee in een lokale of regionale aanpak.

Meer zicht op formele PGB-aanbieders

Leeuwarden start in het najaar 2024 met een registratietoets voor aanbieders die met behulp van een PGB formele ondersteuning of hulp willen bieden. Met deze toets wil de gemeente meer zicht hebben op deze aanbieders.

Onderzoek de toepassing van de Wet Bibob via het Sociaal Domein Fryslân

Het Sociaal Domein Fryslân verzorgt namens de Friese gemeenten de inkoop in Fryslân van een divers zorgaanbod. Onderzoek of de Wet Bibob als preventief instrument toegepast kan worden bij regionale contractverlening van zorg.

Gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime

In de veiligheidsagenda is het tegengaan van cybercrime één van de geprioriteerde thema's. In integraal afgestemde projecten willen we gedigitaliseerde criminaliteit (criminaliteit waarbij ICT als middel wordt gebruikt) en cybercrime (criminaliteit met ICT als middel en doelwit) voorkomen en aanpakken. We zien dat dergelijke criminaliteit een steeds grotere rol speelt bij ondermijning. De opgave voor de gemeente om in te zetten op preventie van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime.

Interventies

Inzetten op bewustwording en alertheid omtrent gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime. Hierdoor zullen inwoners en ondernemers weerbaarder zijn.

Inzetten op de geldezelaanpak*

*zie hoofdstuk 5

Mensenhandel en prostitutie

We willen de aandacht voor mensenhandel vergroten en het risico op mensenhandel verkleinen. Mensenhandel kent verschillende verschijningsvormen, zoals uitbuiting in de prostitutie of arbeid- en dienstverlening. Dit soort criminaliteit wordt vaak gepleegd in door criminele organisaties. Het heeft raakvlakken met ondermijning daar waar gebruik gemaakt wordt van de legale structuren, bijvoorbeeld een bedrijf met een vergunning). Vanuit het kader van de aanpak van ondermijning zal op dit beleidsterrein extra aandacht zijn.

Interventies

Aandacht voor mensenhandel vergroten door actieve signalering en het vormgeven van (regionaal) beleid*

Actualisatie van het prostitutiebeleid*

Toepassing van de Wet Bibob op vergunningaanvragen voor prostitutie/ seksinrichtingen.

Inzet op aanpak van misstanden in de prostitutiebranche, waaronder mensenhandel, door controles uit te voeren op illegale en legale prostitutie.

*Dit wordt reeds opgepakt binnen de afdeling Juridische- en Veiligheidszaken i.s.m. het sociaal domein.

9) Communicatie

De aanpak van ondermijning is een belangrijk speerpunt geworden van onze organisatie. Communicatie zien wij als een essentieel onderdeel om het probleem van ondermijning onder de aandacht te houden. Communicatie is een vast onderdeel van de aanpak van ondermijning. Hiervoor is er onderscheid gemaakt tussen interne en externe communicatie.

Intern

Informatie over ondermijning en successen in de aanpak hiervan kunnen gedeeld worden binnen de organisatie. Hiermee wordt ondermijning doorlopend onder de aandacht gebracht en wordt een signaal afgegeven dat informatie en vorderingen hierin belangrijk zijn voor de gehele organisatie. Daarnaast kunnen medewerkers zien wat de resultaten zijn van hun meldingen, wat het bewustzijn en de meldingsbereidheid vergroot.

Extern

Door te communiceren over ondermijning en de aanpak hiervan blijft het onderwerp onder de aandacht. Door communicatie in te zetten als middel kan het interveniërend werken. De gemeente kan inwoners en maatschappelijke partners actief voorlichten over ondermijning en activeren om een bijdrage te leveren aan de aanpak hiervan. Voorbeelden hiervan zijn het informeren van woningcorporaties over Meld Misdaad Anoniem, het onder de aandacht brengen van het Meldpunt Overlast Leeuwarden (MOL) bij inwoners en ondernemers informeren over hoe signalen herkend kunnen worden. Op deze manier worden zij meer bewust van ondermijning en zullen zij weerbaarder zijn.

Communicatie inzetten als interventie

Communicatie inzetten als interventiestrategie kan verschillende doelen en doelgroepen hebben. Daarbij kan het doel zijn deze persoon of groep aan te pakken of uit de anonimiteit te halen, zodat ze niet langer ongezien hun criminele activiteiten kunnen voortzetten. Echter, kan een interventie ook zijn gericht op het zichtbaar maken van een bepaald fenomeen of een criminele markt, waardoor de samenleving alerter en weerbaarder wordt. De strategie zal voor iedere casus verschillend zijn. Via de communicatie laten we zien dat de gemeente Leeuwarden samen met partners optreedt als één overheid.

10) Verantwoording en Financiën

De ambities en interventies benoemd in het voorliggend plan vormen gezamenlijk de integrale aanpak van ondermijning. Door transparantie te verhogen, toezicht en handhaving te versterken, preventie en bewustwording te stimuleren, samenwerkingen aan te gaan en regelgeving aan te scherpen, kan de gemeente Leeuwarden de normen en waarden beschermen en de negatieve impact van criminele activiteiten minimaliseren. De raad wordt via de gebruikelijke P&C cyclus geïnformeerd over de stand van zaken.

Een groot deel van onze inzet wordt uit reguliere middelen bekostigd, maar de aanvullende inzet voor de komende jaren uit dit plan worden volgens onderstaande overzicht ingezet. Het aanvullend beschikbaar gestelde budget wordt ingezet voor preventie, regie en handhaving:

Programma Ondermijning				
Preventie	2024	2025	2026	2027
	lasten	lasten	lasten	lasten
Bibob Bureau	160.000	200.000	200.000	200.000
Rioolwateronderzoek	8.000		8.000	
Bewustwording & Weerbaarheid		100.000	100.000	100.000
Totaal Preventie	168.000	300.000	308.000	300.000
Regie	2024	2025	2026	2027
Kwartiermaker & Inventariseren (zorg & vastgoed)	127.000	140.000	132.000	140.000
Totaal Regie	127.000	140.000	132.000	140.000
Handhaving	2024	2025	2026	2027
Toeziethouders	90.000	100.000	100.000	100.000
Juridisch adviseur	40.000	60.000	60.000	60.000
Totaal Handhaving	130.000	160.000	160.000	160.000
Totaal	425.000	600.000	600.000	600.000